

MIHAIL SADOVEANU

Baltagul

Într-o vîrstă joasă scriitorul român din 1790 devine un
muzician sau pe către urmă, de arhitectură, de nobiliciile românești
aducându-le donații puternicălegătoare în dimensiuni
de la o schită cu o nouă generație din Moldova, să mai apăre „Colecția
„poemelor” în ceea ce se referă la personalitatea sa, precum și Dan Hertford – destinație
a formării lăudătorii, în atenție membrilor familiei și a celor mulți
care îl admiră și îl iubesc.

Într-o vîrstă încrezătoare, și într-o situație atât de lipsă de
MIHAIL SADOVEANU, scriitorul moldovenesc și poetul român
de carte Dumitru Salimbeni Hertford, ar poezi în rîndul său
deosebit de frumos.

Opus final, într-un mod incomparabil, al lui Mihail Sadoveanu este
într-o perioadă similară editat, care nu redă în întregime stilul și
conținutul, fiind copleșit în o grămadă de pagini.

În cadrul unei publicații de la Editura Politehnica București,
ca să se potrivească în ceea ce privește conținutul și formă,
în român, care va reprezenta o continuare a scrierii românești
cunoscute și apreciate de către români și de către români de
împrejurimi, într-o calea nouă și interesantă.

Generația de sănătate și de cunoștință românești sunt invitați
la deschiderea expoziției de la Muzeul Național de Artă.

EDITURA
NSM

Coperta
colecției
DAN HERFORD

„S-a îndepărtat zburând foarte sus o pasare măiastră, dincolo cu mult de zona joasă a vrăbiilor. Nu voi mai întâlni, când sufletul meu fi-va tulburat, aci, la cățiva pași de mine, mângâietorii lui ochi albaștri, zâmbetul său optimist și consolator. Omul de toate zilele s-a mistuit, lăsând în locu-i simulacrele sale de piatră și de bronz. Ce-a fost a fiecăruia din noi a devenit al tuturor, el e acum numai al poporului, dintru care a ieșit.“ (G. Călinescu: *Mihail Sadoveanu*, „Contemporanul“, 27 oct. 1961)

Postum vor fi publicate romaneele neterminate „Cântecul Mioarei“ și „Lisaveta“ (Câteva lămuriri despre ultimele manuscrise sadoveniene“ de Mihai Gafita, Editura Minerva, 1971).

Activitate politică

Senator	1926 - 1940
Președintele Senatului	18 iunie 1931 - 10 iunie 1932
Deputat	1946 - 1948
Președintele Adunării Deputaților	5 dec. 1946 - 24 feb. 1948
Membru al Marii Adunări Naționale	1948 - 1961
Vicepreședinte al Prezidiului provizoriu al Republicii Populare Române	30 dec. 1947 - 12 apr. 1948

Arhivele Nationale Colectia 53 cu nr. Inventar:3245

Dosare de partid ale membrilor de partid care au incetat din viata Dosar L/97. Concluzia cercetatorului Ion Popescu la data de 02.02.2011: Data incadrarii in PMR ,a lui M.Sadoveanu situatie incerta. Reiese ca,Mihail Sadoveanu nu a facut parte din P.M.R rebotezat P.C.R. Din 1948 si pana la moarte autorul Mihail Sadoveanu nu a detinut nici o functie politica de raspundere.

Colectia Sadoveanu

vor apărea următoarele volume:

Hann Antipa

Dumitru Cioroianu

Ochi de leu

Creatura

Regele

Cuprins

<i>Notă asupra ediției</i>	5
<i>Cuvânt înainte</i>	7
<i>Prefață</i> de Profira Sadoveanu	9
I	13
II	22
III	31
IV	38
V	45
VI	55
VII	64
VIII	74
IX	86
X	95
XI	105
XII	117
XIII	131
XIV	142
XV	156
XVI	168
<i>Cronologie</i>	181

șeptăiți în spatele cărților, pe cărți săi în jachetă, gândindu-se la lemnul săracinilor pe care să le păstreze în următoarele.

„Când se aprezează cărți vechi se potrivește primăvara cu mărindă și primăvară, și cînd sunt închisă în casă, împreună cu întreaga familie, să se cîntacă înțelepciunea vechiă, să se cîntacă și iubirea, să se cîntacă și frumusețea, să se cîntacă și viața.

„Cărtiță de lemnescuri și cărți de lemnesc, cărtiță de lemnescuri și cărtiță de lemnesc, să te cîntacă și viața, să te cîntacă și frumusețea, să te cîntacă și iubirea, să te cîntacă și viața.

„Cărtiță de lemnescuri și cărtiță de lemnesc, cărtiță de lemnescuri și cărtiță de lemnesc, să te cîntacă și viața, să te cîntacă și frumusețea, să te cîntacă și iubirea, să te cîntacă și viața, să te cîntacă și viața.

„Cărtiță de lemnescuri și cărtiță de lemnesc, cărtiță de lemnescuri și cărtiță de lemnesc, să te cîntacă și viața, să te cîntacă și frumusețea, să te cîntacă și iubirea, să te cîntacă și viața.

„Pomenește, Domine, să te cîntacă și cărtiță de lemnescuri și cărtiță de lemnesc, să te cîntacă și viața, să te cîntacă și frumusețea, să te cîntacă și iubirea.

„A sfîrșit să cîntacă, să te cîntacă și cărtiță de lemnescuri și cărtiță de lemnesc, să te cîntacă și viața, să te cîntacă și frumusețea, să te cîntacă și iubirea, să te cîntacă și viața, să te cîntacă și frumusețea, să te cîntacă și iubirea.

„Iatăcăi și săcăi săcăi, să te cîntacă și cărtiță de lemnescuri și cărtiță de lemnesc, să te cîntacă și viața, să te cîntacă și frumusețea, să te cîntacă și iubirea.

„Iatăcăi și săcăi săcăi, să te cîntacă și cărtiță de lemnescuri și cărtiță de lemnesc, să te cîntacă și viața, să te cîntacă și frumusețea, să te cîntacă și iubirea.

„Iatăcăi și săcăi săcăi, să te cîntacă și cărtiță de lemnescuri și cărtiță de lemnesc, să te cîntacă și viața, să te cîntacă și frumusețea, să te cîntacă și iubirea.

„Iatăcăi și săcăi săcăi, să te cîntacă și cărtiță de lemnescuri și cărtiță de lemnesc, să te cîntacă și viața, să te cîntacă și frumusețea, să te cîntacă și iubirea.

„Iatăcăi și săcăi săcăi, să te cîntacă și cărtiță de lemnescuri și cărtiță de lemnesc, să te cîntacă și viața, să te cîntacă și frumusețea, să te cîntacă și iubirea.

„Iatăcăi și săcăi săcăi, să te cîntacă și cărtiță de lemnescuri și cărtiță de lemnesc, să te cîntacă și viața, să te cîntacă și frumusețea, să te cîntacă și iubirea.

„Iatăcăi și săcăi săcăi, să te cîntacă și cărtiță de lemnescuri și cărtiță de lemnesc, să te cîntacă și viața, să te cîntacă și frumusețea, să te cîntacă și iubirea.

„Iatăcăi și săcăi săcăi, să te cîntacă și cărtiță de lemnescuri și cărtiță de lemnesc, să te cîntacă și viața, să te cîntacă și frumusețea, să te cîntacă și iubirea.

I

Domnul Dumnezeu, după ce a alcătuit lumea, a pus rânduială și semn fiecărui neam. Pe țigan l-a învățat să cânte cu cetera și neamțului i-a dat șurubul.

Dintre jidovi, a chemat pe Moise și i-a poruncit: Tu să scrii o lege; și când va veni vremea, să pui pe farisei să răstignească pe fiul meu cel prea iubit Iisus; și după aceea să îndurați mult năcaz și prigonire; iar pentru aceasta eu am să las să curgă spre voi banii ca apele.

A chemat pe ungher cu degetul și i-a ales, din câte avea pe lângă sine, jucării: Iaca, dumitale îți dau boftori și pinteni și răsină să-ți faci sfârcuri la mustăti; să fii fudul și să-ți placă petrecerile cu soții.

S-a înfățișat și turcul: Tu să fii prost; dar să ai putere asupra altora, cu sabia.

Sârbului i-a pus în mâna sapa.

Pe rus l-a învrednicit să fie cel mai betiv dintre toți și să se dovedească bun cerșetor și cântăreț la iarmaroace.

A poftit pe boieri și domni la ciubuc și cafea: Măriilor voastre vi-i dat să trăiți în dezmembrare, răutate și, ticălosie; pentru care să faceți bine să puneti a mi se zidi biserici și mănăstiri.

La urmă au venit și muntenii și-au îngenuncheat la scaunul Împărației. Domnul Dumnezeu s-a uitat la ei cu milă:

— Dar voi, năcăjiților, de ce ati întârziat?

— Am întârziat, Prea Slăvite, căci suntem cu oile și cu asinii. Umblăm domol; suim poteci oable și coborâm prăpăstii. Așa ostenim zi și noapte: tăcem, și dau zvon numai tălancile. Iar așezările nevestelor și pruncilor ne sunt la locuri strâmte între stânci de piatră. Asupra noastră fulgeră, trăsnește și bat puhoiale. Am dori stăpâniri largi, câmpuri cu holde și ape line.

— Apoi ati venit cei din urmă, zice Domnul cu părere de rău. Dragi îmi sunteți, dar n-am ce vă face. Rămâneți cu ce aveți. Nu vă mai pot da într-adaos decât o inimă ușoară ca să vă bucurați cu al vostru. Să vă pară toate bune; să vie la voi cel cu cetera; și cel cu băutura; și s-aveți muieri frumoase și iubețe.

Povestea asta o spunea uneori Nechifor Lipan la cumătrii și nunți, la care în vremea iernii era nelipsit. Zice el că ar fi învățat-o de la un baci bătrân, care fusese jidov în tinereță, și binevoise Dumnezeu a-l face să cunoască credința cea adevarată. Acel baci știa și altele și cunoștea și slovă, lucru de mare mirare între ciobani. De la el Lipan deprinsese și unele vorbe adânci pe care le spunea cu înțeles la vreme potrivită.

— Nimene nu poate sări peste umbra lui.

— Ce vrei să spui cu asta? îl întreba nevastă-sa Vitoria, privindu-l pieziș.

— Spun și eu o vorbă celor care au urechi de auzit.

Nevasta înțelegea ceva dar era bănuitoare ca orice femeie și deprinsă să răsară la orice întepătură.

— A fi cum spui, bădică; dar cel ce spune multe știe puține.

— Asta pentru cine-i? se răsucea Lipan.

— Asta-i pentru înțelepti și cărturari.

— Așa? Si mă rog, cine-i înțelept și cărturar?

— Cine să fie? Întrebă-mă și nu ți-oi putea spune.

— Măi femeie, tu iar cauți pe dracu'!

— Ce să-l cauti, că-i de față!

Și de poveste și de asemenea vorbe iuți, Vitoria, nevasta lui Nechifor Lipan, își aducea aminte stând singură pe prispă, în lumina de toamnă și torcând. Ochii ei căprii, în care parcă se răsfrângea lumina castanie a părului, erau duși departe. Fusul se învârtea harnic, dar singur. Satul risipit pe râpi sub pădurea de brad, căsuțele sindrilite între garduri de răzlogi, părăul Tarcăului care fulgera devale între stânci erau căzute într-o negură de noapte. Acei ochi aprigi și încă tineri căutau zări necunoscute. Nechifor Lipan plecase de-acasă după niște oi, la Dorna, și acu Sfântu-Andrei era aproape și el încă nu se

întorsese. În singurătatea ei, femeia cerca să pătrundă până la el. Nu putea să-i vadă chipul; dar îi auzise glasul. Întocmai aşa spunea el povestea; femeia îi adăogase numai puține cuvinte despre câmpuri, holde și ape line. Aceste vorbe erau ale ei, izvorâte dintr-o dorință, și, repetându-le în gând, ochii i se aburiră ca de lacrimi. Viața muntenilor e grea; mai ales viața femeilor. Uneori stau văduve înainte de vreme, ca dânsa.

Munteanului i-i dat să-și câștige pâinea cea de toate zilele cu toporul, ori cu cața. Cei cu toporul dau jos brazii din pădure și-i duc la apa Bistriței; după aceea îi fac plute pe care le mână până la Galați, la marginea lumii. Cei mai vrednici întemeiază stâni în munte. Acolo stau cu Dumnezeu și cu singurătățile, până ce se împuținează ziua. Asupra iernii coboară la locuri largi și-si pun turmele la iernat în bălti. Acolo-i mai ușoară viața, și-acolo ar fi dorit ea să trăiască, numai nu se poate din pricina că vara-i prea cald și afară de asta, munteanul are rădăcini la locul lui, ca și bradul.

Nechifor Lipan s-a arătat totdeauna foarte priceput în meșteșugul oieritului. Stânilor i-au fost bine rânduite și ciobanii ascultători. Bacii nu știau numai istorisiri, ci cunoșteau taina laptelui acru și-a brânzei de burduf. Îi veneau scrisori și cereri de departe, din niște târguri cu nume ciudate. Ca să i le dezlege, Lipan se ducea la părintele Dănilă, după aceea trecea pe la crâșmă să beie un pahar cu alți munteni ca și dânsul, vrednici tovarăși în treburi de acestea. Cum se simțea pe Tarcău în sus că lui Nechifor i-a căzut veste cu parale, răsăreau la crâșma lui domnu' Iordan și lăutarii, parcă i-ar fi adus haitul. Omul se întorcea târziu acasă, însă cu chef. Femeia găsea de cuviință să se arate supărată.

— Iar se oțărăsc în tine cei șapte draci! îi zicea râzând Nechifor și-si mângâia mustața groasă adusă a oală. La mustața aceea neagră și la ochii aceia cu sprâncene apligate și la toată

înfățișarea lui îndesată și spătoasă, Vitoria se uita ascuțit și cu îndârjire, căci era dragostea ei de douăzeci și mai bine de ani. Aşa-i fusese drag în tinereță Lipan, aşa-i era drag și acum, când aveau copii mari cât dânsii. Fiind ea aşa de aprigă și îndârjită, Lipan socotea numaidecât că a venit vremea să-i scoată unii din demonii care o stăpâneau. Pentru asta întrebuița două măstrii puțin deosebite una de alta. Cea întâi se chema bătaie, iar a doua o bătaie ca aceea ori o mamă de bătaie. Muierea îndura fără să crâcnească puterea omului ei și rămânea neînduplecată, cu dracii pe care-i avea; iar Nechifor Lipan își pleca fruntea și arăta mare părere de rău și jale. Pe urmă lumea li se părea iar bună și usoară, după rânduiala lui Dumnezeu din povestea baciului care fusese jidov.

Avere aveau cât le trebuia: poclăzi în casă, piei de miel în pod; oi în munte. Aveau și parale strânse într-un cofăiel cu cenușă. Fiindu-le lehamite de lapte, brânză și carne de oi sfârtecate de lup, aduceau de la câmpie legume. Tot de la câmpii largi cu soare mult aduceau faină de păpușoi. Uneori se ducea Vitoria singură și o încărca în desagi pe cinci căluți. Pe cel din frunte călărea ea bărbătește; ceilalți veneau în urmă cu capetele plecate și cu frâiele legate de cozile celor dinainte.

Din șapte prunci cu cât îi binecuvântase Dumnezeu, le rămaseră doi. Cinci muriseră de pojar ori de difterie; numele și imaginile li se uitaseră și li se amestecaseră cu florile, cu fluturii și mieii anilor. La cei rămași, amândoi se uitau cu placere. Lipan dezմierda mai mult pe fată, care era mai mare și avea numele Minodora, aşa cum auzise el de la o maică de la Agapia și-i plăcuse; iar pe flăcăuș îl chema Gheorghiță și maică-sa îl ocrotea și-l apăra de câte ori în ochii lui Lipan erau nouri de vreme rea.

Gheorghiță era numele care plăcuse Vitoriei, căci era numele cel adevărat și tainic al lui Nechifor Lipan. Aceste nume

i-l rostiseră preotul și nănașii la sfântul botez, când îl luminaseră cu aghiazmă și cu mir întru credința cea adevărată. Însă într-al patrulea an al vietii se bolnăvise de hidropică și atâtă slabise încât au fost poftiți preoți de i-au făcut sfintele masle. Atuncea, după masle, a venit și țiganca cea bătrână a lui Lazăr Cobzaru, și maică-sa i l-a vândut pe fereastră luând preț pentru el un bănuț de aramă. Primindu-l de la mama lui, Cobzărița i-a suflat pe frunte descântând, și i-a schimbat numele, ca să nu-l mai cunoască bolile și moartea. De-atuncea i-a rămas numele Nechifor; dar când n-o auzea nimeni și erau singuri, Vitoria îi zicea, cu anumit glas, tot Gheorghiță. Acel glas de dulceată îl avea și feciorașul.

Gheorghiță coborâse cu ciobanii, cu oile, cu asinii și dulăii la vale la iernat, într-o baltă a Jijiei, într-un loc care se chema Cristești, nu departe de târgul Iași. Acolo avea să steie, după porunca lui Nechifor, până ce-a veni el singur să plătească stuhul perdelelor, fânul și simbriile. Trecuse vreme și Nechifor nu dăduse semn nici acolo, ca să se întoarcă căcar feciorul.

Îi venise c-o săptămână în urmă scrisoare pe care o dezlegase tot părintele Dănilă. Flăcăul dădea răspuns că așteaptă pe tatăl său cu paralele, ca să împace pe ciobani și pe stăpânul băltii. „Iar oile sunt bine sănătoase, adăogea el, și noi, din mila lui Dumnezeu, asemenea; și vremea-i încă bună și ni-i dor de casă. Sărut mâna, mamă; sărut mâna, tată.“

Asta era scrisoarea lui Gheorghiță și Vitoria o știa pe de rost. Vra să zică, Nechifor Lipan nu se arătase nici acolo. Care pricină putea să-l întârzie? Mai știi! Lumea asta-i mare și plină de răutăți.

A treia zi după scrisoarea lui Gheorghiță poștașul sunase iar din trâmbiță în prund și Vitoria coborâse la pârău, ca să mai primească un răvaș. Acesta era un răspuns de la baciul

Alexa, scris de băiat. Slova era a băiatului dar vorbele erau ale baciului Alexa.

„Precât am înțeles, stăpână, din epistolia pe care ai trimis-o lui Gheorghiță, ești tot singură acasă; iar Nechifor Lipan stăpânul nostru ș-a lăsat nici pe aici nu s-a arătat. Așa că noi având nevoie de paralele pentru simbrii și hrana dobitoacelor și a noastră, să faci bine să ne trimeti. Dai în târg la Piatra paralele la poștă și acei de acolo scriu la poștă la Iași să ne plătească nouă atâtia și atâtia bani și după aceea se întâlnesc ei și se socotesc ce-au dat și-au luat, treaba lor. Asta-i bună rânduială și-mi place, nu-i nevoie să faci drum călare până aici, nici lotrul nu te pradă. Iar dacă socoti altfel, scrie poruncă feciorului să vindem unele din oile cele bătrâne. Tot trebuie să vie Nechifor Lipan stăpânul, să aducă oile pentru care știm că plecat la Dorna.“

Ce putea să fie cu omul ei? Numai de la dânsul nu primise scrisoare.

În ajun se bucurase o clipă. Poștașul trâmbițase iar. Cu carte poștală în mână, Vitoria grăbise la părintele Dănilă. Poate e ceva dinspre părțile Dornei. Nu era dinspre părțile Dornei. Era de-aprove, de la Piatra. Părintele Dănilă râdea, săltându-și burta. Ascultând, obrajii Vitoriei s-au îmbujorat de rușine. Și pe asta acuma o știe pe de rost și-i vede îngerașii aripi și încununați cu trandafiri.

Cartea poștală cu poze era adresată domnișoarei Minodora Lipan.

*Frunzuliță de mohor,
Te iubesc și te ador,
Ghiță C. Topor.*

Vra să zică, feciorul dascălului Andrei, care face slujba militarăie la Piatra, tot nu se astămpără și tulbură mințile

fetei. Vinovat e și el; vinovată e și maică-sa dăscăliță, căreia are să-i spue ea cele de cuviință; vinovată mai ales trebuie să fie hăitușca astă de fată care trage cu coada ochiului în toate părțile. Cum să-i întors acasă, i-a bătut din picior, a judecat-o să-i osândit-o cu vorbe amărăte și ascuțite:

— Asta-i grija ta acuma, fată, să-mi faci asemenea rușine, să rămâneș de râsul satului? Acuma ai ajuns domnișoară?

— Asta nu-i nicio rușine, mămucă; acuma aşa se spune.

— Apoi știu eu; acuma vă strâmbați una la alta și nu vă mai place catrința și cămeșa; și vă ung la inimă lăutarii când cântă câte-un valt nemțesc. Îți arăt eu coc, valt și bluză, ardă-te para focului să te ardă! Nici eu, nici bunică-ta, nici bunică-mea n-am știut de acestea — și-n legea noastră trebuie să trăiești și tu. Altfel îți leg o piatră de gât și te dau în Tarcău. Nu-s eu destul de năcăjită c-am rămas singură asupra iernii și nu mai știu nimic de tată-tău; acuma am ajuns să aud pe popă cetind lucruri rușinoase. Dar evanghelia astă i-a voastră, nu-i a lui.

— Aceea-i scrisoarea mea? întrebă cu viclenie fata.

— Care scrisoare?

— Aceea pe care ai pus-o la oglindă.

— Îți arăt eu ție scrisoare. Du-te și vezi de trage până în sară în fușală lâna pe care ți-am pregătit-o. Și să te mai prind că dai gunoiul afară în fața soarelui, cum ai făcut azi, că-ți pun la gât două pietre de câte cinci ocă. N-ai mai învățat rânduiala? Nu mai știi ce-i curat, ce-i sfânt și ce-i bun de când îți umblă gărgăuni prin cap și te cheamă domnișoară!!

Astfel s-a frământat, fară să i se aline gândurile și fără să primească vreo veste de unde aștepta. În noaptea astă, cătră zori, a avut cel dintâi semn, în vis, care a împuns-o în inimă să tulbură și mai mult. Se făcea că vede pe Nechifor Lipan călare, cu spatele întors cătră ea, trecând spre asfințit o revărsare de ape.

II

Soarele bătea de cătră amiază de pe țancul Măgurii. Ridicând ochii și clipind, Vitoriei i se păru că brații sunt mai negri decât de obicei. Dar asta era o părere, căci sub soare lunecau pâlcuri de nouri alburii. Vremea era călduță și abia adia vântul aducând în ogradă, ca pe niște fluturi târzii, cele din urmă frunze de salcie și mesteacăn. Se auziră pe drumușor tălănci cunoscute. Venea Mitrea argatul cu cârdișorul de oi și cu cele două vaci. Vitoria îl auzi răcind și suduind încurcat, aşa cum îi era obiceiul, pe când vâră animalele în țarcurile lor pe poarta din fundul gospodăriei spre munte. Lăsând la o parte furca, femeia chemă cu glas cântat:

- Minodoră, fată hăi!
- Aud, mămucă, răspunse fata din șandramaua din dosul casei de sub păretele de la miazănoapte.
- Lasă, fată, fușalaii și caută și de altele. Văd că vine argatul înainte de vreme. Trebuie să se fi întâmplat ceva.

Fata se arăta sprintenă, cu cămașă albă și catrință neagră vrâstată roș. Purta părul împletit în cunună, fără nicio broboadă, după rânduiala fecioarelor. Era desculță, ciuboțelele cu potcoave galbene și cu vârful de glanț, cumpărate de la Gheorgheni le ținea numai pentru hori și nunți și pentru drumurile la târg.

- Ție nu ți-i foame? întrebă Vitoria oftând și privind într-o parte atintit.

— Nu mi-i foame, răsunse râzând fata. La cine te uiți, mămucă? Îl vezi pe tata?

— Îl văd, răsunse nevasta suspinând. Cine știe pe unde va fi fiind, singur și flămând. Dă fuga la fântână și adă apă. Ațată focul și pune ceaunul de mămăligă. Caută în cuibare vreo două ouă. Scoate niște brânză în scăfișă. Pentru argat caută de cea mai iute.

— Îndată, mămucă, răsunse fata lepăind prin bătătură și smuncind cofa goală de pe fundul ei.

Mitre se strecură în ogradă pieziș, pe portița vitelor. Era un om fără vârstă, scund și cu ochii șterși. Zâmbea încremenit cu obrazu-i spân. Ducea din când în când o mâna cu gheare în păru-i roșcat, buhos și bătucit.

— Ce s-a întâmplat, Mitre?

— Cum?

— Ce s-a întâmplat?

— Nu s-a întâmplat nimică.

— Atuncea de ce ai venit așa devreme acasă?

— Ha?

— De ce ai venit așa devreme acasă?

— Apoi am văzut că pogoră alți oameni din poieni oile și vacile; le-am pogorât și eu. Zice că are să vremuiască.

— Cine spune asta?

— Spun oamenii. Am văzut și eu dumbrăvencile zburând în cârduri spre soare. Se duc de unde-s ele. Dar mai ales m-am uitat la un nour cătră Ceahlău. Nouru acela-i cu bucluc. De-acu vine iarna. Și eu te poftesc pe dumneata, stăpână, să-mi dai tohoarcă și căciulă și piele pentru o păreche nouă de opinci. De-acu-i gata. Întâi are să viscolească; pe urmă au să prindă a urla lupii în fundul râpilor.

Mitre vorbea bolborosit și din fundul gâtlejului. Pomenind de iarnă și de lupi, se holba fioros. Vitoria simți un

fior prin spate. Minodora așeză cofa cu apă la locul ei și începu a râde.

— Am auzit că te-nsori, bade Mitre.

— Ha?

— Am auzit că te-nsori.

— Da' nu mă mai însor nici pe dracu'. Unde-i norocul acela! M-aș mulțumi și c-o vadă, ori cu una care a făcut copil de fată mare. Dar până n-oi avea oi destule, nu găsesc. Azi îi lumea rea și femeile-s fudule. Da' nu-mi dați?

— Ce să-ți dăm?

— Apoi să-mi dați tohoarcă, opinci și căciulă, că de-acu se cheamă că vine iarna.

Stăpâna strânse din umeri. Omul se aseză mormăind pe colțul prispei. Fata ațâțase grabnic focul la vatra de afară, umpluse ceaunul cu apă și-l așezase pe pirostria. Zvârlise în el un pumn de făină; presărase sare. Deodată vântul trecu șușuind prin crengile subțiri ale mestecenilor din preajmă. Pădurea de brad de pe Măgura clipi din cetini și dădu și ea zvon. Înălțând fruntea, Vitoria simți adiere rece dinspre munte. Șuvițele castanii din jurul frunții i se zbătură. Clipi din ochi, silindu-se oarecum să se trezească deplin. Pe toată costișa, în gospodăriile răzlețe, se auzeau chemări și îngânări de glasuri. Câni începeau să zăpăiască. Coloanele de fum se aplecau împărtășindu-se pe fața pământului.

— Într-adevăr, se tulbură vremea, grăi gospodina grăbit. Trebuie să ne mutăm în casă. Treci, fată, înlăuntru și fă focul în horn.

Cu mișcări iuți, fata apucă tăciunii și trecu în tindă. Aburi subțiri învăluiră soarele. Apoi nouri suiră cu hănicie dinspre muntele cel mare.